

De Teloorgang van gebouw F te Radio Kootwijk. 1919-2015

Object: directie-ingenieursgebouw (gebouw F)

Straat : Turfbergweg

Huisnummer:

Bouwjaar: 1919-1920

Architect:

Oorspronkelijke functie: dependance Hotel Radio. directie-ingenieursgebouw. kantoorgebouw

Huidige functie:

Inleiding

Met de stichting van het eerste permanente gebouw van Radio Kootwijk, het directie- of ingenieursgebouw aan de Turfbergweg (gebouw F), werd begonnen aan de tweede fase van de bouw van Radio Kootwijk. Op de door de Technische Dienst van de Rijkstelegraaf ingediende bouwaanvraag voor de woonbarakken van 23 mei 1919 staat het gebouw vermeld als te bouwen 'directiegebouw in baksteen'. Op een bouwaanvraag van 14 september 1919 staat hetzelfde gebouw vermeld als het 'tijdelijk directiegebouw te Radio-Assel'. De ingenieurs van Radio Kootwijk namen hier na het gereed komen als eerste hun intrek. Het aan de Turfbergweg staande 'steenen directiegebouw'⁴⁴, was de vervanger van de houten directiekeet en het administratiegebouw in het barakkenkamp en is het oudste nog bestaande stenen gebouw van Radio Kootwijk. Het directie-/ingenieursgebouw oftewel gebouw F, is evenals het Tehuis voor Vrijgezelle Ambtenaren diverse malen uitgebreid met een aanbouw en is ook inwendig meermalen gewijzigd. Zo is het onder meer in 1928 verbouwd om op de verdiepingen woonruimte te creëren. Gebouw F bevatte naast de kantoorruimtes een controlekamer, die met koper was afgeschermd tegen de sterke velden die hier heersen. In de controlekamer werden de telefoon- en telegraafstromen versterkt, die uit de radiocentrale te Amsterdam kwamen. Ook werd de sterkte en zuiverheid van de uitzendingen gecontroleerd. In de jaren dertig bevond zich in het gebouw ook een deel van de modulatie-inrichting voor het enkelzijbandssysteem der telefoonzenders van zendgebouw C.

Tijdens de bezettingstijd vergrootten de Duitsers gebouw F met een vleugel. Na de bevrijding kreeg een deel van het gebouw een functie als woning voor de gezinnen van ambtenaren. In 1958 werd het gebouw door de Rijksgebouwendienst, Afdeling Onderhouds- en Uitbreidingswerken aan de achterzijde opnieuw uitgebreid met een vleugel, waarin een 'apparatenzaal' werd ondergebracht. In hetzelfde jaar werd ook inwendig verbouwd met het inbouwen van twee slaapkamers.

Bij de zuidzijde van het hoofdgebouw staat een vrijstaand bijgebouw, dat van vóór 1940 dateert en diverse functies heeft gehad. In het gebouwtje bevond zich onder meer een badgelegenheid voor de bewoners van gebouw F.

Beschrijving

Gebouw F is samengesteld uit meerdere volumes. Het oudste gedeelte van het gebouw staat het dichtst op de weg. Het is opgetrokken in schone baksteen, vanuit een oorspronkelijk rechthoekige plattegrond. Het staat met twee bouwlagen onder een met pannen gedekt, uitkragend schilddak, waarin oorspronkelijk driehoekige dakvensters waren opgenomen. De gevels zijn voorzien van een met een rollaag afgedekt trasraam en rechtgesloten, onder strekken staande gevelopeningen, waarvan de vensters op de begane grond oorspronkelijk met luiken waren behangen. De naar de weg gekeerde symmetrische gevel (oostzijde) bestaat uit een middenpartij tussen risalieten. De middenpartij is gewijzigd op de begane grond en bevatte oorspronkelijk twee smalle en een breder venster. Tegen de zuidgevel van het gebouw is op de begane grond een lage aanbouw geplaatst. Met het verrijzen van deze aanbouw is de oorspronkelijk tegen deze gevel staande houten veranda verdwenen. De lage, onderkelderde uitbouw aan de noordzijde van het gebouw dateert uit de bouwtijd en was oorspronkelijk voorzien van een houten balustrade rondom het platte dak. De indeling met zijrisalieten aan de westgevel is vergelijkbaar met die van de oostgevel. Tegen de rechter risaliet staat een plat tussen lid met ingangspartij. Het tussenlid verbindt het oudste volume met de in de oorlog toegevoegde vleugel. Deze lijkt een bouwlaag minder te hebben dan het oudere bouwdeel, maar omdat de vleugel tegen een natuurlijke helling is aangebouwd is de tweede bouwlaag niet zichtbaar bij de gevel aan het tussenlid. De eveneens in schone baksteen vanuit een rechthoekige plattegrond opgetrokken vleugel staat onder een schilddak en is voorzien van rechtgesloten gevelopeningen. De vensters op de verdieping worden geaccentueerd door betonnen, uitkragende kozijnen. De vensters en de dubbele deur op de begane grond staan onder strek.

Het vrijstaande, rechthoekige bijgebouwtje staat met één bouwlaag onder een met pannen gedekt, uitkragend schilddak met schuine boeiboorden en getrapte gootklossen. De gevels zijn van schone baksteen met een door een rollaag afgedekt trasraam en bevatten rechtgesloten, onder strek staande gevelopeningen. De verspringende zuidelijke langsgevel is voorzien van een venster met roedenverdeling en een houten paneeldeur. De oostelijke kopgevel bevat een stalen deur. De westelijke kopgevel is blind. In de noordelijke langsgevel staan twee vensters met roedenverdeling.

Waardering

Het voormalige directie-/ingenieursgebouw heeft grote cultuurhistorische waarde als een essentieel onderdeel van het zendcomplex. Het gebouw is van belang vanwege de bijzondere functies die het heeft gehad, als een belangrijke schakel in een typologische ontwikkeling van kantoorgebouwen en als een onmisbaar onderdeel van de belangrijkste bouwphase van Radio Kootwijk. Het is bovendien het oudste voor permanent gebruik gestichte gebouw van Radio Kootwijk.

Het gebouw heeft ensemblewaarde vanwege de bijzondere samenstelling uit onderdelen, die verschillende fasen uit haar bouwgeschiedenis vertegenwoordigen. De ensemblewaarde is ook gerelateerd aan de functionele samenhang met de overige gebouwen van Radio Kootwijk. Het gebouw is van architectuurhistorisch belang vanwege de voor de bouwtijd karakteristieke hoofdvorm, detaillering en materiaalgebruik. Door de diverse verbouwingen is de gaafheid van het oorspronkelijke gebouw aangetast, al is het originele ontwerp nog wel herkenbaar.

Fragment Uit: Cultuurhistorische Effectrapportage RADIO KOOTWIJK

In opdracht van: de provincie Gelderland, Gemeente Apeldoorn, Rijksdienst voor de Monumentenzorg

Productie en copyright: **STOA** . . . Stedenbouw openbare ruimte architectuur

Ede, 2 maart 2004

Bewerking door de web-redactie t.b.v. de website 'Tussen Zand en Zenders'. Radio Kootwijk september 2015 JWU